

1. 1988 100. ÅRG.

Løssalg kr. 20

OLAV

Redaksjonelt
Årgang 100

Pavenes historie (3), s. 3
Inn i den nye tid

Svein Åtland, s. 12
En uke i paradiset

Elin Liseth, s. 14
Hvis Maria ikke hadde ammet . . .

Jean-René Bouchet, s. 16
Om bønn og forbønn

Rapport fra Caritas-kongress, s 17
AIDS – utfordring til
moralteologien

ST. OLAV

Årgang 100

dremisjonsorganet «For Fattig og Rik» foran oss i løypa med henholdsvis 121 og 110 vel gjennomførte år, men vår statskirkefetter, tidsskriftet Kirke og Kultur, hadde «bare» 91 runder bak seg ved årskiftet nå nylig.

Det var den handlekraftige og ikke så lite stridbare monsignore Johannes Olav Fallize, luxemburger av fødsel, som grunnla bladet. Hans program var klart: St. Olaf skulle være et bindeledd norske katolikker imellom og mellom dem og verdenskirken, og — ikke minst — det skulle «imødegaa ubeføiede angreb» på den katolske tro og kirke. Ganske naturlig å stille et slikt forehavende under helgenkongen Olavs beskyttelse, den egentlige seierherre etter slaget på Stiklestad.

«Ubeføiede angreb» ble det en del av etterhvert som katolsk informasjon — av mange ikke helt med urette oppfattet som katolsk propaganda! — ble spredt i det norske samfunn, ikke minst via St. Olafs spalter. Den kirkelige tradisjon som nå, etter 300 års fravær, igjen var å finne i det dengang nokså provinsielle norske åndsklima, ble møtt med ganske massive fordømmer på mange hold — og med omfattende uvitenhet.

Utrolig! vil noen si. Men like fullt sant, sier vi: tidsskriftet St. Olav går inn i sin hundrede årgang. Jamen, sier den som kjenner annalene, første nummer av «St. Olaf», trykt i gullsats som ennå skimrer, er datert 6. april 1889, og nå skriver vi bare 1988! Ganske riktig, tidsskriftet var kun trekvart år gammelt da det — optimistisk og stridslystent — kastet seg inn i sin annen årgang. Så tellingen stemmer, den, selv om hundreårsdagen altså ligger noe mer enn et år foran oss.

Hundre år er en anséelig alder ikke bare i norsk kristen presse-sammenheng, men i norsk presseoverhodet. Riktignok ligger både «Luthersk Kirketidende» og In-

Både åndsklimaet og St. Olav har forandret seg siden dengang. Heldigvis, tør vi vel si? Det ville vært ille om innsikt og debatt hadde stått på stedet hvil i nær på hundre år. Dermed er det ikke sagt at alt er blitt så meget bedre. Her holder vi oss klokelig til Dickens' ord om at «tiden var både den beste og den verste».

Men på noen områder er det så absolutt skjedd store ting — ja, de rene jærtegn — siden den nye tids St. Olav så dagens lys: Vi tenker både på økumenikken og på den inter-religiøse dialog.

Hva er St. Olavs bidrag i dag i et åndsklima hvor optimistiske New Age-drømmer og sløvende forbrukerrus går side om side med undergangsvisjoner av ymse slag — fra den langsomme økologiske død til det raske, altødeleggende atomsmell?

Det må være å ta på alvor de spørsmål og holdninger som ligger bak «den nye uoversiktligheten», for å låne kritikeren Jürgen Habermas' karakteristikk av vår tid. Det må være å forsøke å finne farbare stier og formidle troverdige svar ut fra stadig ny katolsk besinnelse på eget ståsted, på egne kilder. Kort sagt: bestrebe seg på å være katolsk tidsskrift for religion og kultur.

DEN NYE TID I KIRKEN

Av Baby Johannessen

3

I denne avsluttende artikkelen om pavenes historie er vi ved veis ende. Skjønt — det er vi ikke. Kirken lever videre. Vi nærmer oss nok tiden for en ikke-europeer på pavestolen.

Forrige artikkel sluttet med pave Sixtus V som ledet kirken fra 1585—1590. Han gjorde Roma til barokkens by ved sin byggevirkosomhet og styrket sentralismen i kirken ved sin kuriereform.

La oss gjøre et langt sprang frem i tid, etter at mange uheldige paver hadde rotet det til for kirken. Riktignok skjer også positive ting, innen kunst, vitenskap, kirkerett. Men med Kina- og Indiamisjonen gikk det ille: Det tilskrives jesuittordenen. Samtidig beskyttet jesuittene indianerstammene i Latin-Amerika. Det likte ikke de spanske og portugisiske makthaverne, og de sto pavestolen nær. Forsøk på å få jesuittordenen forbudt og oppløst, førte ikke frem. I Preussen, for eksempel, ville en oppfølging av en bestemmelse fra Roma i 1773 ha ført til katastrofe for det katolske skolevesen. Det samme ville vært tilfelle for høyere skoler og universiteter i hele Europa, hvor jesuittene underviste. Forordningen fra pavestolen ble derfor ganske enkelt sabotert og viste dermed hvor liten den pavelige innflytelsen var blitt, selv hos katolske fyrster.

Petri stol overlevet tidens stormer

Den franske revolusjon satte kirken i en vanskelig stilling. Staten overtok

hele kirkegodset, og den anti-kirkelige holdning i Frankrike var stor: Kirken hørte til «de herskende». Presteskapet protesterte, paven protesterte. Pavene måtte gi fra seg festningen sin Ancona og 500 verdifulle håndskrevne manuskripter og 100 kunstverk som var i Avignon. Etter kriger hvor Napoleon seiret, ble enda flere kunstverk tatt med til Paris fra Roma.

Pavedømmet syntes knust. Franzen og Bäumer skriver i sin pavehistorie: «Roma var okkupert, og paven død i fangenskap. Kirkens fiender holdt liktaler over pavedømmet. Men atter en gang skjedde en forunderlig forvandling: Petri klipper overlevet tidens stormer. Det hører til det store og ubegripelige i Kristi kirkes historie at etter tider med den største fornedrelse, blir den fylt med stor kraft og ubetingelig styrke . . . Pavedømmet var ikke død — i de kommende århundrer skulle det feire store triumfer . . .»

Pavedømmet restitueres

Leo XII (1823—1829) arbeidet for bedring av den religiøse situasjon i kirken.

Pius VIII (1829—1830) bestemte at «blandede» ekteskap bare skulle tillates for katolikker når det ble gitt

erklæring om katolsk oppdragelse og skolegang for barna.

De revolusjonære bevegelser som nå grep om seg i hele Europa, stoppet ikke utenfor kirkestatens porter, like lite som fyrstenes maktkamp tidligere hadde gjort det. Pavestaten skrumpet inn og ble begrenset til Roma. Paven og den italienske stat ble i 1871 enige om en traktat som bekrefter pavens suverenitet og «uavsettelighet», gir paven en årslønn samt Vatikanet og Lateranpallassene — og Villa Castelgandolfo som feriested. Først i 1929 ble denne saken endelig ordnet — det var mye frem og tilbake. *Kirkestaten* var blitt historie i ordets egentlige forstand; den lille Vatikanstaten utøver neppe den makt pave og kurie tidligere hadde i verden. Men ingen bør undervurdere Vatikanstatens — det vil si det pavelige — diplomati. Det skal være uovertruffet til denne dag!

Pius IX (1846—1878) innkalte Det første Vatikankonsil, som hadde økumeniske aspekter. Kirkens tilpasning til den nye tid var temaet. Dekreter ble utstedt både om dogmatikk og tro. Vranglæren i ateismen, materialismen, panteismen, rasjonalismen og tradisjonalismen ble forkastet. Pavens ufeilbarlighet i lærespørsmål ble stadfestet under dette

Tro ingen falitterklæring

— Det spørs om ikke det å tro er det mest fornuftige man kan gjøre i en verden som nettopp ikke er preget av håp. I arbeidet med boken om Hallesby har jeg møtt livsalvoret, det som i vår anelsesløse underholdningstid blir ledd bort i krokene, sier journalisten og forfatteren Dag Kullerud i en samtale med Vårt Land.

— Jeg har innsett at å ta Gud på alvor ikke er en intellektuell falitterklæring... For meg har det å gå tilbake til troen betydd at jeg er kommet i et forhold til den evige Gud. Og da må man trå med varsomme skritt på denne jord. En tro burde være vern mot fordømmelsen. Hadde kristne mennesker vært litt mer opptatt av Gud enn av å skaffe seg ytre makt, ville man kunne unngått mange

overgrep. Tro er ofte å handle i stillhet. Jesus formante disiplene ved flere anledninger om ikke å fortelle om de undre de var vitne til. Det har vi noe å lære av... Et under er aldri poenget. Underet er først og fremst til for den stille oppbyggelse. Blir underet offentlig, blir det ofte sirkus. Underet kan aldri brukes som argument. De som kan se, ser. De som ikke vil se, ser ikke.

4

konsilet. Etterhvert ble Roma et åndelig sentrum for verdenskirken.

Sosiale reformer

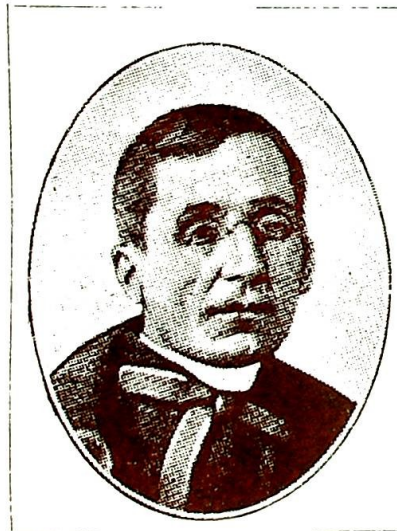
Og så kom *Leo XIII* (1878–1903), teolog og humanist med fremragende utdannelse, elskverdig og med diplomatisk erfaring. Hans sosiale engasjement hadde øket i den tid han var pavelig nuntius i Bryssel. Han ble kjent med industrinasjonenes problemer og satte seg inn i den parlamentariske styreform. Han arbeidet for forsoning mellom kirken og kulturen og fremmet den vitenskapelige forskning. Han åpnet Vatikanets arkiver for historikerne i 1881, og Vatikanbiblioteket kunne benyttes. Leos encyklika «*Rerum novarum*» var et sosialpolitisk dokument forut for sin tid. Skriftet kom i 1891 og har fortsatt gyldighet. Arbeidslivets problemer er tatt opp på en måte som først flere årtier senere ble aktuell politikk, ikke minst i våre skandinaviske land.

Pius X (1903–1914) konsentrerte seg om de religiøse og sjelsørgeriske problemer. Han bidro til fornyelse av kirkemusikken, fikk oppdatert kirkeretten og kirkens domstol, Rota, og innførte nye regler for pavevalgene. Nye ekteskapsbestemmelser ble også innført, og han endret den romerske kurie. Han utga et pavelig embedsblad og innførte ordningen med at biskopene på et skjema, felles for alle, regelmessig skulle innberette til Roma om «tilstanden» i bispedømmet. Legfolket ble etterhvert trukket inn i det kirkelige arbeid. Videre ga han sin tilslut-

ning til katolske fagforeninger blant arbeiderne. Misjonen utbredte seg i nesten alle land under hans pontifikat. *Pius X* regnes for en av de store reformpaver. Han ble helligkåret i 1954 av *Pius XII*.

Verdenskrigene

Benedikt XV (1914–1922) opprettholdt en streng nøytralitet under 1. verdenskrig. Han reformerte kirkens juridiske lovverk slik at *Codex Iuris Canonici* mer tilsvarte de moderne forhold, og forbedret presteutdannelsen.

Pave Benedikt XV — etter en illustrasjon i *St. Olav* i 1914.

Pius XI (1922–1939) grunnla *Katolsk Aksjon*, som skulle være upolitisk. Han fulgte opp *Rerum novarum* med å utgi «*Quadragesimo anno*» 40 år etter den første utgivelse. Paven gikk imot «proletariseringen» av arbeiderne. Han tordnet altså både mot den marxistiske so-

sialisme og mot den tøylesløse kapitalisme — begge var for ham uforenlig med den katolske kirkes lære.

Forøvrig utga *Pius XI* encyklikaer om misjonen, om kristen oppdragelse, om presteskapet, om den ateistiske kommunismen og om nasjonalismen. Han opprettet Det pavelige vitenskapsakademi og reformerte det filosofisk-teologiske studium.

Ved å salig- eller helligkåre over 500 verdige, øket *Pius XI* det religiøse engasjement. Hans betydeligste bedrift utad var å få i stand en ordning med Italia om Vatikanet og kurien. Han sikret Vatikanstaten immunitet. Konkordatet ga også Pavestaten finansbidrag for tapte områder. Fra nå av kunne pavene vie seg til de religiøse oppgaver.

Under *Pius XI*s pontifikat fikk den katolske kvinnebevegelse sterke puff fremover.

Pius XI var klart antikommunistisk, kanskje forårsaket av forfølgelsene av kirken og de kristne etter revolusjonen i Russland.

Pave *Pius XI* telles med blant de betydeligste paver i den nyere kirkehistorie.

Pius XII (1939–1958) skulle bli omstridt i ettertid. Han opprettholdt streng nøytralitet utad under den 2. verdenskrig, men det er en kjensgjerning at mer enn 5000 jøder ble holdt skjult i klostre og kirker og i Vatikanet. Om *Pius XII* heter det at det knapt finnes noen religiøse grunnspørsmål som han ikke på en eller annen måte har skrevet eller uttalt seg om. Han var opptatt av Bibel-

Pavens budskap på fredsdagen: Ingen fred uten trosfrihet

Trosfrihet er ifølge pave Johannes Paul II en forutsetning for verdensfreden og fredelig sameksistens mellom mennesker. I sitt budskap på Verdensfredsdagen den 1. januar sa paven at til tross for fremgang i

mange internasjonale forhold, blir fortsatt millioner av mennesker diskriminert og forfulgt for sin tros skyld. Trosfrihet er en målestokk for de andre grunnrettene, understreket paven. Tema for Verdensfredsdagen var da også «Trosfrihet – betingelse for fredelig sameksistens». NØP

Kunstgave til kirken i Polen

En polsk emigrant i Storbritannia – tidligere konsentrasjonsleir-fange – har gitt sin kunstsamling på ca. 400 verker til den katolske kirke i Polen. Samlingen teller blant annet malerier av Van Gogh, Tizian Tintoretto og Rubens, og er foreløpig verdsatt til ca. 250 millioner kroner.

CATHOLIC HERALD

5

Pave Pius XI ledet kirken fra 1922–39 og regnes som en av de store reformpavene.

forskning, orientalske språk, Marias opptagelse i himmelen, økumenikk og misjon, særlig misjonen til fjerne asiatiske og afrikanske land og de skandinaviske land! Han utnevnte ikke-italienske kardinaler og var modig nok til allerede i 1946 og 1953 å utnevne tyske biskoper til kardina-

ler. Han sendte en egen encyklika til Kinas befolkning.

Det annet Vatikankonsil

Johannes XXIII (1958–1963) var tenkt som en «overgangspave» – på grunn av hans høye alder. Hans «aggiornamento» – kirkens tilpasning

til tiden – runget ut over hele den katolske verden, og Det annet Vatikankonsil ble den største kirkeforsamling i historien. Resultatet av Det annet Vatikankonsil kjenner vi. Sagt med noen få ord: Gjennomgripende reformer i hele kirken – menighetenes, biskopenes, legfolkets, presteskapets, søstrenes totale medvirkning – desentralisering av arbeidsoppgavene, enhet i troen. Johannes XXIII's encyklikaer, for eksempel «Mater et magistra» eller «Pacem in terris», vil være pensum i kirken i lang tid fremover, sammen med konsilsdokumentene, både for prester og legfolk.

Johannes XXIII innledet en ny tid i pavenes historie.

Paul VI (1963–1978) ble paven som skulle sette Vatikankonsilets nyvinninger ut i livet. Han påvirket konsilets avsluttende arbeid ganske betraktelig, arbeidet for kristen enhet og dialog med verden. Han innkalte til bispesynode allerede i 1965 og var sterkt opptatt av troens innhold og kirkens vesen, av legfolkets plass i kirken. Han ble den første pave i nyere tid som foretok lange reiser rundt i verden for å møte de lokale kirker. Hans viktigste reform var kanskje kardinalutnevnelser. Han utvidet kardinalkollegiet for også på det punkt å kunne virkeliggjøre kirkens universalitet. Fremdeles kom de fleste kardinalene fra Europa, men han utnevnte også afrikanere, nord-amerikanere, latin-amerikanere, asiater og australiere.

Paul VI fikk opprettet de sentrale kirkelige sekretariatet som arbeider

Om prioriteringer — i eldresamfunnet

Mon tro om vi ikke har prioritert litt galt? Det er vel og bra at man øker pensjonene, men det setter likevel ikke pensjonistene i stand til å få tak i det de trenger — enten det dreier seg om hjemmehjelp, hensiktsmessig husvære eller en plass på et eldre-senter. Kanskje burde prioriteringen snus

om i 90-årene, slik at eldre lettere kan få den hjelp de trenger?

Det er sosialøkonomen Odd Aukrust som sier dette i en samtale med bladet «Vi over 60». Den tidligere forskningsdirektøren i Statistisk Sentralbyrå foreslår at «samfunnet kanskje burde bruke mer penger på å bedre det generelle tilbud til eldre mennesker, og så heller senke pensjonene. Om nødvendig . . .

Når sykdom og alderdom gjør at man ikke lenger kan sitte med en stor bolig, burde man få et skikkelig tilbud — nærmest på dagen — om å få seg noe annet. Om jeg kunne regne med det, ville det f.eks. gi meg en helt annen trygghet enn den jeg har nå.

Tenk litt i bredere baner: hvorfor skal eldre og syke mennesker sitte i en fireværelses leilighet mens unge og spreke leter

6

med de ikke-kristne religioner og med de ikke-troende. Hans mest kontroversielle skriv var «*Humanae vitae*», som gikk imot fødselskontroll ved kunstige midler. På den annen side utgav han det fremtidsrettede «*Populorum Progressio*» (norsk utgave «*Om folkenes utvikling*», St. Olav Forlag 1967) som vakte interesse langt utover den ka-

tolske verden, og som fortsatt har sin aktualitet.

Paul VI møtte patriarken Athenagoras I flere ganger. Han opphevet det bann den ortodokse kirke hadde vært lyst i siden år 1054. Paul VI styrket Vatikanets diplomati og var aktiv i fredsbestrebelsene i verden.

Johannes Paul I (1978) vil bli husket for sin brå død etter utnev-

nelsen til pave. Han var pavestolens Don Camillo. Sosialt engasjert — smilende, varm.

Johannes Paul II (fra 1978) ble den første ikke-italiener på pavestolen på nesten 500 år. Den polskfødte paven har fortsatt Paul VI's reisevirksomhet. Valget av ham regnes som en kirkehistorisk begivenhet.

Hvilket ettermæle *Johannes Paul II* vil få, kan avhenge meget av hvilken kurs Hans Hellighet velger. Overser han den sosiale og kulturelle utvikling i store deler av verden, hvor kvinnes rolle nå er under sterk forvandling og frigjøring henimot likerett også i kirkelig lokal sammenheng står på plakaten, vil dette pontifikat få riper i lakken.

Signaler via media tyder på at *Johannes Paul II* er kommet i konflikt med biskoper flere steder i verden og med aktive legfolk og ordensprester.

Det annet Vatikankonsil ble et skille i kirken. Tiden kan ikke skrues tilbake. Selv ikke en pave kan «ustraffet» skyve Vatikankonsilets bestemmelser under teppet.

Pavenes historie kan lære oss noe vesentlig om samspillet i vår universelle kirke. — Er ett ledd svakt, blir hele Kirken svak. Er alle ledd sterke i troen og fremfor alt levende i kirkefelleskapet, da er hele kirken sterk. Vi har gjennom vårt streiftog i pavenes historie forstått én vesentlig ting: kirken må alltid være i bevegelse i takt med tiden, men samtidig være bærer og forsvarer av sin egen iboende tro og tradisjon. Da er den ekte og evangelisk. ●

Mange av historiens paver fungerte meget kort tid i embedet, men de satte alltid spor etter seg. En av dem var Johannes Paul I.

etter husvære? De som er unge, har mer krefter å bruke på en stor leilighet med hagestell og snømåking enn et gammelt par — eller kanskje en enslig.

Tenk om det fantes et sted hvor man kunne henvende seg for å få ordnet noe i denne retning! Et par telefoner, og så hadde man både solgt huset og skaffet seg noe nytt og lett stelt!»

Reise til Praha

En Vatikandelegasjon reiser i disse dager til Praha for samtaler med tsjekkiske myndigheter. Spørsmålet om utnevning av nye tsjekkiske biskoper kommer til å stå i sentrum for samtale. For tiden står ti av landets tretten bispestoler tomme. I de siste fjorten år har paven ikke kunnet utnevne noen nye biskoper. KNA

Bli medlem

Patriarken av Konstantinopel, Dimitrios I, har oppfordret den katolske kirke til å bli medlem i Kirkenes Verdensråd (KV). Ifølge KV-generalsekretær Emilio Castro kom patriarken med denne oppfordringen under uoffisielle drøftelser i Genf for en tid siden. I motsetning til den ortodokse kirke er den katolske kirke ikke medlem av det nesten 40 år gamle Kirkenes Verdensråd. KNA

Hvem er Gud?

7

De forskjellige institutter ved våre universiteter har ikke bare den oppgave å utdanne nye kandidater. De skal også holde lærernes kunnskaper ved like, i hvert fall gi dem et tilbud på etterutdanning. Som de fleste institutter har Religionsvitenskapelig institutt, Universitetet i Trondheim, arrangert slike etterutdanningskurser. Det er foredragene fra et av kursene som foreligger i bokform: «Hvem er Gud?» En drøftelse av gudsbegrepet. (Tapir Forlag)

Man kan ikke annet enn å gratulere prof. P.W. Böckman og hans medarbeidere med resultatet.

Emnet er så sentralt som det går an for et religionsvitenskapelig institutt, nemlig en drøftelse av gudsbegrepet. Synsvinklene er mangfoldige: bibelsk tro, religiøs tenkning og ikke minst pedagogisk tilrettelegging.

Forfatterne er valgt med omhu og er fremragende hver på sitt område.

Nivået er intellektuelt vitenskapelig uten å kunne ta motet fra en interessert leser som allerede har samlet bakgrunnstoff og erfaringer fra aktiv kristendomsundervisning.

Foredragene utfyller hverandre glimrende. To har et mer utpreget pedagogisk sikte: «Lærer, hvem er Gud?» (Trond Eiliv Hauge) og «Å undervise om Gud» (Ole Gunnar Winsnes). Et presenterer Bibelens Gud både i Det gamle og i Det nye testamente under tittelen «Abrahams, Isaks og Jakobs Gud» (Olav

Hognestad). Et er av idéhistorisk karakter, nemlig «Filosofenes Gud» (Peter Wilhelm Bøckmann). De to andre foredrag er begge forfattet av Johan B. Hygen og tar opp så sentrale emner som Treenighetslæren («Fader, Sønn og Ånd») og de problemer som kretser om allmakt, oppstandelse og det ondes problem («En full trøst imot døden»).

Det sier seg selv at et etterutdanningskurs prøver å formidle mest mulig stoff på de få timer foreleserne og deres tilhørere kan avse til dette foretagende, uten at det går utover de pedagogiske krav. Å anmelde alle de interessante synspunkter som dermed kommer frem, er ugjørlig, ikke minst fordi det dreier seg om fem forskjellige tenkere som hver har sin idémessige profil og sin faglige spesialisering.

Alt i boken vil kunne interessere en katolsk pedagog, idéhistoriker, filosof eller vitebegjærlige legmann.

Og alle vil kunne finne nye og lærerike synspunkter.

Fra et økumenisk synspunkt vil man kanskje kunne si at behandlingen av treenighetslæren innbyr til diverse refleksjoner, og da må man være klar over at J.B. Hygens foredrag, som behandler emnet, ikke er det eneste sted hvor man møter spørsmålet. O.G. Winsnes har også en hel del å si (s. 171 ff.). Såvel ortodokse som katolske kristne vil nok kunne verdsette Hygens skarp-sindige refleksjoner. Men de vil savne den overbevisning som preger all tradisjonell liturgi, nemlig at det kristne liv simpelthen *ikke fungerer* hvis troen på treenigheten ikke utfolder seg på en helt annen eksistensiell måte enn den Hygen antyder. Det dreier seg ikke om begreper, men om liv.

Personlig har jeg fattet en viss interesse for noen betraktninger av O.G. Winsnes som står å lese på s. 176. Er det sant at Jesus for mange nordmenn i dag hverken er helt Gud eller helt menneske: ikke helt Gud, for han er *bare sønn*, ikke helt menneske, fordi han fremstilles som *annerledes* enn oss? Det forekommer meg at det kan stemme, og da er det tegn på at undervisningen her i landet lenge har valgt den minste motstands vei og oversett betydningen av den tradisjonelle kristologiske bekjennelse. Av frykt for dogmenes faste konturer er man således havnet i fullstendig platthet i forhold til det ny-testamentlige bilde av Jesus Kristus. La oss håpe at det er overdrevet. A. Raulin

Psykiske problemer

— I mange tilfeller har en misjonær som har vært uten en periode, sett utrolig mye nød og elendighet. Kanskje har han eller hun også stått i et vanskelig og isolert arbeid i fire år. Da skjer det ofte at denne misjonæren får psykiske eller andre problemer når de kommer til Norge hvor hunder og katter har et høyere matbudsjett enn mennesker i den tredje verden, skriver Magne Nyborg i *Vårt Land*.

«Toleranseprisen» — hva er det?

Innstiftet av stortingspresident Jo Benkowitz ble den første gang utdelt i oktober 87 til Liv Rosmer Fisknes, — med følgende begrunnelse: For hennes uoppslitelige arbeid for prostituerte og vanskeligstilte kvinner, HIV-smittede og AIDS-syke, og for hennes innsats som tidligere fengelsprest ved Bredtvedt kvinnefengsel.

På et særdeles vanskelig arbeidsområde har hun gjennom mange år utvist et enestående engasjement, en arbeidsinnsats fylt av menneskelig innsikt, forståelse, toleranse og tålmodighet, sa journalist Geir Helljesen, priskomiteens formann, ved overrekkelsen.

Fra Bymisjonæren, informasjonsblad for Kirkens Bymisjon.

8

Bønneuken 1988

Bønneuken for kristen enhet ligger like bak oss — foran oss ligger fortsatt innsats for det gode og for Guds rikes vekst. Kort sagt: god grunn til å ta for seg oppfordringen fra Arbeidsutvalget for årets Bønneuke nok en gang.

Guds kjærlighet driver frykten ut!

Disse ordene har sin basis i Guds ord, se Joh. 4, 18-19 og kan bekrefte av kristne menneskers erfaring til alle tider. Intet er derfor mer naturlig enn at kristne over hele verden vil samles til bønn for kristen enhet i 1988 under dette motto. Dagene er som ellers 18.-25. januar og stedene kirkehus, bedehus, klostre og ellers steder der kristne møtes.

De siste års bønneuker for kristen enhet har hatt som temaer Jesu ord: «Dere skal være mine vitner» og mottoet «Forenet i Kristus — en ny skapning», hentet fra Paulus' 2. brev til Korinterne. Som født på nytt i Kristus kan vi aldri glemme at vi er kalt til å vitne om Guds kjærlighet til våre medmennesker nettopp i dag.

Tekstene til bønneuken for kristen enhet 1988 har vært forberedt av representanter for Den romersk-katolske kirke og Kirkens Verdensråds komité for Tro og kirkeordning, som har møttes i Valdernes Gjestehus i Torre Pelice i Italia. En Valdensk/katolsk gruppe har tatt de innledende skritt for representantenes arbeid. Allerede dette er et vitnesbyrd om hva Guds kjærlighet iblant oss formår.

Bearbeidelsen av materialet i Norge utføres av et arbeidsutvalg,

hvor katolikker, lutheranere, metodister, baptister og Frelsesarméen er representert. Mellomkirkelig Råd har tatt på seg sekretariatsarbeidet.

Av Jesu yppersteprestlige bønn går det klart fram at det er en fundamental forbindelse mellom de kristnes enhet, troverdigheten av vårt vitnesbyrd og mottagelsen av evangeliet.

Skal kristen enhet bli synlig og gripbar for verden, og vårt vitnesbyrd gjennom dette bli troverdig, er det nødvendig at Kristi kjærlighet får drive frykten ut blant oss. Dette gjelder ikke minst den frykt som fremdeles hersker mellom kristne fra ulike kirkesamfunn.

Verdens nød kaller på oss som aldri før: Ufrihet, tyranni, forakt for liv — født og ufødt, rasisme og fattigdom utfordrer oss til å bære vitnesbyrd om vår tro og vårt håp og fremfor alt: om kristen nestekjærlighet i ord og gjerning.

La oss derfor åpne oss for den troens virkelighet og det fellesskap som Den treenige Gud, Fader, Sønn og Ånd lengter etter å gi oss: Den kjærlighet som driver frykten ut og gjør oss til søsken i ånd og sannhet. La oss samles til bønn for kristen enhet til vår himmelske Far for hvem intet er umulig. ●

Tidsskriftet Kirke og Kultur vil fremstå med nytt utseende og økt sidetall i 1988, nytt er det også at fra og med i år står Universitetsforlaget for utgivelsen. Hvert av de seks numrene blir på 100 sider, og den nye årgangen åpner med en temaseksjon om «Kirken og det skapende menneske», melder forlaget.

Mange har prøvd å avdekke hva det er i menneskesinnet som skaper kreativitet. Psykiateren Hans Jørgen Holm går inn på spørsmålet fra en ny vinkel idet han drøfter forholdet mellom de kreative tankeprosesser og det religiøse sjelsliv. Han risser opp den uvanlige trekant: genialitet, galskap, gudstro — og henter inn et rikt materiale fra psykologi og litteratur for å belyse temaet «Gudstro og kreativitet». Billedkunstneren Ørnulf Ranheimsæter mediterer over den dramatiske side ved Guds skaperverk. Det vi ser og opplever, tenker vi som selvfølgelig, noe det absolutt ikke er. Ranheimsæter åpner blikket for det overraskende ved det som er oss nærmest: det gjelder å «gjenvinne» virkeligheten». Og dette fører ham videre til å gjennomtenke formålet med billedkunst, der en fast form åpner for et spennende mangfold.

Forøvrig inneholder det første heftet blant annet essays om humanismen i vestlig tenkning, signert Asbjørn Aarnes, en analyse av Ibsens «Keiser og galiléer» signert Carl Fredrik Engelstad og et essays der Leo Eitinger stiller spørsmålet «Religiøs oppdragelse — fiendskap mot jødene»? ●

En folkesynd

— *Jeg er i dag mer redd konflikten nord/sør enn atomtrusselen, uttalte Egil Aarvik, Nobelkomitéens formann, i et intervju med Vårt Land for en tid siden. — Fordelingen av verdens ressurser er horribel, den er himmelropende urettferdig. Dette er en folkesynd. Når vi hver søndag ber Gud hjelpe oss å forvalte hans gaver rett, er det en bønn vi selv kan oppfylle. Men vi vil ikke.*

Neppetroverdige

— *Vi stiller oss tvilende til hvor klokt det er å åpne for å utelate «Filoque»-leddet i den nicenske trosbekjennelse der hvor det i økumenisk sammenheng gjør gudstjenestefellesskapet enklere, skriver rektor Svein Granerud i Indremisjonsorganet For Fattig og Rik.*

— *Det er fortjenstfullt å arbeide for synlig enhet også med våre ortodokse trossøsken, men periodisk kosmetikk på bekjennelsen blir neppe oppfattet som en troverdig måte å synliggjøre økumenisk holdning på. Det er heller ikke slik vi som lutheranere har lært oss til å forholde oss til avklaring av lærespørsmål.*

Ekte og uekte økumenikk

9

Mariaåret kan gi anledning til at vi på katolsk hold på nytt overveier vår økumeniske situasjon og gjør opp med noen vanlige, men uriktige katolske oppfatninger om økumenikken.

Det finnes folk som tror at økumenikk betyr at man skal møtes på halvveien, slik at de økumeniske partene nøyer seg med det minimum av formuleringer man kan enes om. Den økumeniske innsats kunne jo lett komme til å minne om eventyrets «oppskrift»: Man kapper av hæl og klipper av tå slik at alle kan passe i samme sko. Men på den måten kommer man kanskje til å gå med svært så små sko. Bekjennelsen blir en minimal bekjennelse fordi den utelater alt som kan vekke anstøt eller motsigelse hos den annen part.

Jeg er redd for at denne oppfatning av økumenikken er ganske utbredt til tross for at den er en ren karikatur. Ekte økumenikk betyr ikke en forminskning av trosbekjennelsen for enhetens skyld. Tvert imot betyr den en fordypning av troen — ved at den ene kirke kan åpne seg for virkelige verdier hos den andre — eller i det minste komme til det punkt at den ikke lenger trenger å fordømme den annen.

Ovennevnte karikatur har fått noen til å tro at økumenikk består i at katolikken halvveis blir protestanter og protestantene halvveis katolikker, og på den måten bygger man snart bro over kløften.

Mon ikke ekte økumenikk er akkurat det motsatte? Nemlig at katolikker besinner seg på det som dy-

pest sett er uomtvistelig katolsk, og at protestantene på sin side holder fast ved de verdier som de ifølge troen aldri kan gi slipp på?

Ellers blir økumenikken en utvanning av den kristne tro, og man kan ikke fornekte at det foreligger en risiko for en slik utvanning. Det er alltid så meget lettere og bekvemmere å møtes i vage kompromisser enn i den besværlige sannheten.

Det er fare for at vi som katolsk minoritet holder lav profil, viker unna og tier. Vi later som om paven og Mariadogmene ikke skulle være av betydning for oss. Vi unnviker fromhetsøvelser som kunne vekke forundring i våre omgivelser. Vi eksperimenterer med holdninger til livet som er vanlige i samfunnet som omgir oss — når det gjelder holdningen til ekteskap og seksualitet eller det ufødte fostrets rett til liv, tier vi kanskje stille med det budskap som Det 2. Vatikankonsil og pavene har kommet med i tide og utide.

Ekte økumenikk krever ærlighet, og det innebærer at vi viser våre fraskilte brødre den katolske tro i sin helhet.

Utdrag fra en artikkel av biskop Hans L. Martinsen i anledning av Maria-året.

Sorgtjenesten — en viktig tjeneste

— Når det var akkurat Fransiskus-hjelpen som fanget opp idéen om å opprette Sorgtjenesten, kan dette ha sammenheng med at møtet med sorg og sørgende mennesker er en daglig erfaring for dem, sier psykolog Toril Solheim i et intervju med «Bymisjonen», organ for Kirkens Bymisjon. Hun har hatt ansvaret for å bygge opp Sorgtjenesten, et initiativ der Fransiskushjelpen og Kirkens Bymisjon samarbeider med støtte fra Landsforeningen mot Kreft og Oslo Kommune. Foreløpig er Sorgtjenesten et forsøksprosjekt på to år, det første året er over, men oppdragsgiverne sier: Vær trygg, dette skal fortsette. . . .

— Det tar mye krefter å stenge følelser inne og hele tiden sørge for at de ikke slipper ut. All erfaring sier dessuten at det er nødvendig å sørge, understreker Toril Solheim. — Stenger man sorgen uten, blir resultatet ofte sykdom, enten fysisk eller psykisk: Det finnes talende statistikk for slikt! Kanskje kan vi gi hjelp til å rydde litt opp i et indre kaos. En enke som var her for en tid siden til samtaler, uttrykte det slik: «Det er like vondt, men ikke så vanskelig lenger».

— Hvordan finner folk frem til dere? vil «Bymisjonen» vite.

— Noen blir henvist hit — enten av legen på sykehuset, av presten, begravelsesbyrået — vi har til og med opplevd at politiet har henvist klienter til oss! Vi er i ferd med å flytte, vi får kontor hos dominikanerne i Neuberggaten 15.

Nigeria: Opptøyer mellom kristne og muslimer

Myndighetene i Nigeria legger nå ytterligere begrensninger på religiøs utøvelse for å forhindre provokasjoner og uroligheter mellom den kristne og den muslimske delen av befolkningen.

Mulighetene til å drive misjonering på offentlige steder er begrenset. Ingen parker, teatre eller idrettsbaner kan nå brukes i misjonerende øyemed. Videre er

religiøse arrangementer på akademiske institusjoner forbudt i ett år fremover.

De nigerianske ambassadene i utlandet har også strammet inn på utdeling av innreisevisa til misjonærer og andre kirkearbeidere.

Siden 1980 har over fire tusen mennesker mistet livet i konflikten mellom kristne og muslimer i Nigeria. Det er særlig i det muslimske nord og i det kristne sør urolighetene finner sted. NØP

Kosmonaut hos paven

Den sovjetiske kosmonaut Valentina Tereshkova ble nylig mottatt i privat audiens hos Johannes Paul II. Tereshkova var den første kvinne som foretok den historiske «jordomseiling» i 1963. Pavens gave til kosmonauten var en rosenkrans.

CATHOLIC HERALD

Det er ikke ofte St. Olav må gripe til «fortsettelsen følger i neste nummer», men det måtte vi i fjorårets julenummer. Skulle vi servert «Tanker og tendenser» fra fire ukers bispesynode i én porsjon, turde selv storlesere ha fått problemer. Og våre spalter ville blitt sprengt!

Blant de temaene som ble tatt opp i første del av artikkelen, var hemmelighetskremmeri overfor pressen, forholdet mellom verdenskirken og lokalkirkene, tradisjon kontra nye, til dels klart kritiske røster og kvinnes stilling i Kirken. Nå legger vi trøstig i vei på ny og begynner med å lytte til:

Afrikanske stemmer

«Utdannelsen ved presteseminarene må legge opp til samarbeid med legfolket på alle plan», fordret erkebiskop *Peter Porekud Dery* fra Ghana. Han mente også at kurs i opprettelse av basismenigheter var en uomgjengelig oppgave for seminarene.

Biskopene bør bidra til «bedre forståelsen både hos geistligheten og ordensfolk for Det 2. Vatikankonsils anliggender,» understreket biskop *Michael J. Cleary* fra Gambia. Legfolk som har gått på kurs «som skulle frembringe ihuga og ansvarsfulle legfolk, opplever etterpå at prester og ordensfolk ikke lar dem slippe til på de områder der kursene har oppfordret dem til å ta fatt». Han opplyste at hans bispekonferanse har slått til lyd for full legdelt-

gelse på bispekonferanseplan såvel som på bispedømme- og menighetsplan.

Legfolk bør få offisiell adgang til å utdele dåpens og sykesalvingens sakrament og være vigselmann ved inngåelse av ekteskap, sa erkebiskop *Elias Mutale* fra Gambia. I bispedømmer i Gambia «med utposter langt av lei der det bare sjelden kommer en prest, er det legfolk som leder og preker ved ordets gudstjeneste på søndag. Disse 'bønneledere' er spesielt utdannet for sitt oppdrag». Biskopen mente det var viktig med en avklaring av hvilke tjenester legfolk kan utføre «uten at det oppstår forvirring». Biskop *Gabriel Belet* fra Moundou i Tchad talte varmt om «vellykket de-klerikalisering» på hans kanter av verden takket være at europeiske misjonærer nå var mangelvare, og at legfolket derfor selv hadde måttet ta seg av mange kirkelige oppgaver.

Politikk — en vanskelig nøtt

Forholdet til politiske problemer og ditto engasjement var et av de mer «følsomme» gjennomgangstemaer under synoden, skriver *Catholic Herald*. Mens biskopene fra den tredje

verden var opptatt av å styrke legfolks politiske engasjement gjennom massebevegelser, var Vestens biskoper mer opptatt av at legfolket skulle vise sitt ansvar ved klart kristen innsats innen de eksisterende demokratiske strukturer.

Kardinal *Jaime Sin* fra Filippinene, som talte på vegne av de asiatiske bispekonferanser, understreket hvor vanskelig det er å bruke almengyldige normer som retningslinjer for legfolk og deres hyrder når det gjelder politikk. «Det er en grunnleggende forskjell mellom Vestens politikk og Asias. I Vest er religionen adskilt fra politikken, i Asia danner de religiøse tradisjoner selve grunnlaget for det etablerte samfunn».

Den nord-irske biskop *Cahal Daly* talte på bakgrunn av 20 års smertelig erfaring om virkningene av «væpnet kamp i rettferdighetens tjeneste». Han mente det var vel verd for andre å lytte til folks erfaring i hans hjemland: Den væpnede frihetskamp har ikke ført til mer rettferdighet, snarere tvert imot. Det er på tide med et oppgjør med forherligelsen av revolusjonær voldsideologi, mente han, og det kan bare skje ved

Kirken i India

Den indiske bispekonferanse går inn for en radikal forandring av samfunnet, inspirert av evangeliet, og vil forsterke arbeidet blant de fattige. Konferansens ca. 200 medlemmer har også vedtatt å samarbeide med andre organisasjoner som arbeider for fred og rettferd.

CATHOLIC HERALD

Vitenskap og etikk

Vitenskapen må ikke være verdinøytral, den må tvert imot påta seg etisk ansvar og hjelpe menneskeheten med de vanskelige problemene den står overfor ved slutten av det tyvende århundre, heter det i et budskap fra 13 Nobelprisvinnere som for en tid siden deltok i en konferanse i Roma om «Vitenskapen og mennesket i univer-

set». Til disse problemene hører ikke bare underernæring, barnedødelighet, flukten fra landsbygden til storbyene, stoffmisbruk, kriminalitet og AIDS, men også undergravningen av de tradisjonelle etiske og moralske verdier. Kongressen for Nobelpristagerne ble arrangert av den internasjonale og interkonfesjonelle stiftelsen «Nova Spes».

KNA

at politiske ledere viser vilje og evne til rettferdig politisk handling.

Biskop *Mapier* fra Kokstad i Sør-Afrika hadde blant annet følgende å si om Kirkens noe vanskelige balansegang i hans hjemland, ifølge Vatikanets offisielle referater: «Kirken står midt i kryssilden mellom undertrykker og frigjørere, mellom én frigjøringsideologi og en annen. Kritiserer Kirken den éne part, utnyttes dette straks av den annen: gir man uttrykk for ansvar og omsorg for begge parter i striden, blir alle misfornøyd».

Både den tsjekkiske kardinal *Frantisek Tomasek* og den ukrainske metropolit, erkebiskop *Stephen Sulyk* (han representerer USAs ukrainske katolikker) bad synoden og den øvrige katolske verden om ikke å glemme alle dem bak jernteppet som holder fast ved sin tro til tross for til dels svært hård forfølgelse.

Også de amerikanske biskoper kom inn på politikken og viste til det spenningsforhold det er mellom Kirken som i første rekke en åndelig størrelse på den ene siden, og hyrdens ansvar for å klargjøre Kirkens lære om den politiske virkelighet på den annen.

Økumenikk?

Så å si intet om økumenikk i de mange innlegg under synoden, skriver *The Tablet*. Et unntak var tidligere nevnte biskop *Sherlock* fra New London i Canada (forplikter navnet til «snusing» der løsningen muligens er å finne?). Han minnet synoden om

at kristne legfolk må samarbeide med hverandre og med ikke-troende hvis de skal kunne «tyde tidens tegn» og bidra til kulturell klimaforandring – til det bedre – her i verden.

Ikke den helt store susen...

Vent dere ikke for meget av synoden, lød kardinal *Humes* lille advarsel før avreisen til Roma, og det var nok et klokt råd fra en from realist. Hans reaksjon etter synoden er da også, ifølge både tysk og engelsk presse, skuffelse over at det var lite å spore av teologisk nytenkning under synoden. Den kanadiske erkebiskop *Donat Chiasson* kom med adskillig sterkere lut i et intervju post festum: Bortkastet tid, var hans kommentar til den fire uker lange seansen i Roma. En litt mer humoristisk kommentar fra sidelinjen lyder: mens den forrige synoden, den i 1985, var ekstraordinær, var synoden 1987 høyst ordinær!

Herder Korrespondenz, et av de ledende katolske tidsskrifter i Europa, klager over «mangel på *Schwung*» i debatten i forhold til tidligere synoder og over mangel på en virkelig «fremtidsdimensjon». Riktignok var det interessante ting å høre, men enten «dreiet det seg om svært så almene besvergelses og postuler eller høyst interessante erfaringsrapporter. Der hvor det ble konkret, handlet det hovedsakelig om de umiddelbare innenkirkelige aspekter ved legfolksspørsmålet».

På spørsmål fra tysk presse om

«hva som har endret seg for legfolk i Kirken etter denne synoden»? svarte kardinal *Ratzinger*, Troskongregasjonens formann, at en synode ikke er en slags revolusjon som deklarerer «fra nå av gjelder følgende!» Slike «sprang» hører ikke hjemme i Kirkens livsprosess. Vi skyter utenfor mål om vi setter spørsmål som «hva får vi nå lov til å gjøre som vi ikke tidligere fikk lov til» i sentrum for diskusjonen om forholdet mellom legfolkets og prestens tjeneste: «I virkeligheten bør vi alle gjøre meget mer enn vi kan. Og det mangler sannelig ikke på muligheter til kristen innsats i verden i dag: Det gjelder bare å oppdage dem». Når det gjaldt kvinnenens plass i Kirken, mente kardinal *Ratzinger* at det ikke er tilstrekkelig «i all hast å tildele kvinnen et par nye funksjoner... Det antropologiske spørsmål må stilles på nytt: Hva er kvinnen, og hva er det som tilkommer henne, og hvordan kan hun virkelig få den plass hun bør ha i Kirken og samfunnet»...

Temaet for synoden var legfolkets kall og tjeneste «i Kirken og verden», og så bør man ikke besvære seg over at ganske meget tid gikk med til det første punkt. Det innenkirkelige er viktig, ikke minst for troverdigheten innad i egne rekker. Her kan det kanskje være på sin plass å minne om noe som ble sagt under en kongress for kvinnelige tyskspråklige teologer nylig: Kirken må ikke synke under det humanitetsnivå som råder ellers i samfun-

Hinsides all fornuft

— Jeg leste i avisen om en naboprotest mot et eldresenter på Ammerud. Begrunnelsen var at barna i området kunne ta skade av å se all avfeldigheten...et argument så hinsides all fornuft er det lenge siden jeg har møtt, sider Nobelkomitéens formann, Egil Aarvik, i et intervju med *Vårt Land*. — Dette forteller noe om en holdning til eldre mennesker: Vi er kassert, satt utenfor. Men husk nå på at de fleste som har passert de 70 er friske og

raske. De har fortsatt tankens og følelsenes kapasitet. Vi er ikke avsatt som mennesker, vi er ikke blitt dummere med årene. Ja, jeg vil ikke se bort fra at vi kanskje har litt bedre forutsetninger for å vurdere enkelte ting enn før, sier Aarvik som nylig fylte 75 år og varmt anbefaler at «både kommunal og privat fantasi» anvendes for å engasjere de eldre: Det er viktig at eldre mennesker ikke blir overlatt til hjelpeløshet og tommelfingertvining».

Ånden fra Assisi

Ett år etter den tverreligiøse fredsbønn i Assisi har høytstående representanter for de store verdensreligioner igjen vært samlet for å be for freden.

Kristne fra forskjellige konfesjoner, muslimer, jøder og buddhister, men også sikher, jainister og hinduer møttes i høst på forskjellige steder i Romas folkelige bydel Trastevere — for hver for seg å be om Guds hjelp til fred i verden.

12

net. En liten parentes: Behandlingen av pressen under synoden turde være symptomatisk for tendenser i Kirken som ikke lenger har livets rett.

Her kan det passe å vende tilbake til *Herder Korrespondenz* som skriver at man kunne ønsket at mer tid var blitt brukt på de utfordringer erkebiskop *Ersilio Tonini* av Ravenna skisserte i sitt innlegg på slutten av generaldebatten. I lys av den «sammenvoksning» av folk, kulturer og livsstiler som finner sted i vår tid, blir all menneskelig virkelighet i stadig større grad verdensomfattende («mundialisert» heter det i den tyske tekst), og det innebærer en stadig sterkere «sammensmeltning av det kristne budskap og menneskehetens problemer», sa erkebiskopen. «Der ved stilles vi overfor følgende spørsmål: Hvordan skal Kirken kunne oppfylle sitt frelsesoppdrag i en radikalt forandret verden? Det sier seg selv at i en slik situasjon vil 'legmennesket' i langt større grad bli en avgjørende størrelse når det gjelder det kristne budskaps nærvær i den verden vi er på vei inn i».

Vel, synoden er slutt, men vi kan ikke skrive *Roma locuta* — ennå. Om en åtte måneders tid, antyder tyske kilder — et års tid, sier engelske — vil Roma ha sitt svar på synodens *propositiones* klar. Men selv da spørs det om vi står overfor noe *causa finita*: dertil spriket og knaket det for meget i Roma i oktober 1987.

UKJ

Svein Åtland: EN UKE I PARADISET

Jeg har fått anledning til å delta på en reise til ett av verdens eldste kristne land, Georgia i Sovjetunionen. Landet ligger mellom Svartehavet i vest og det Kaspiske hav i øst, mellom Kaukasusfjellene i nord og Ararat i sør. Det finnes forøvrig også en stat i USA med samme navn, men det er Georgia ved Kaukasusfjellene som er historisk interessant.

Georgia omtales både i Bibelen og i Snorre Sturlassons skrifter. Det viser hvor viktig dette landet har vært i årtusener. I første Mosebok kan vi lese om at Herren Gud plantet en hage i Eden, et sted i øst. Her vokste alle slags trær opp av jorden, og det står at de var herlige å se på, og midt i hagen vokste livets tre.

Videre står det at det er fire elver som starter sitt løp i dette området, og to av dem er navngitt slik at de ikke er til å ta feil av. I dagens språk kalles de Eufkrat og Tigris. Hvilke de to øvrige var, har det vært spekulert mye på. Nilen har vært foreslått, og endog Indus, men dette er åpenbart urimelig.

I dag har endog vi nordboere i verdens utkantstrøk fått større muligheter til å skaffe oss korrekt informasjon om den gamle verdens geografi. Et blick på kartet er nok til å forvise seg om at det faktisk er fire eller fem elver som har sitt utspring i

det samme området, og jeg er nesten ikke i tvil om at den ene av dem må være Kyros (Kura), som først gjør en stor sving nordover, for så å følge Georgia-dalføret helt til det Kaspiske hav. Den siste elven kan være Araxes, som renner mot øst, eller Halys, som slynger seg gjennom Kappadokia.

Det er ikke tvil om at mange av beretningene i det Gamle Testamente inneholder legendestoff. På den annen side deler jeg ikke den oppfatning at nesten alt det fortelles om, bare er legendarisk diktning. Gang på gang har nyere forskning vist at beretningene er mye mer konkrete enn skeptikerne i en viss periode hadde for vane å mene. For eksempel er Abrahams hjemby, Ur, i dag definitivt gjenfunnet. Likeledes er byen Ninive lokalisert ute i ørken-sanden, og ved et utrolig slumpetreff fant arkeologene kong Assurbanipals verdifulle bibliotek. Jeg har med egne øyne betraktet de praktfulle kunstgjenstander fra Abrahams by og sett steintavler fra biblioteket i Ninive.

Assyrerne og babylonerne hadde ganske sikkert hørt om det vidunderlige landet i Kyros-dalen. Vi vet at det var en livlig transport av varer mellom øst og vest nettopp gjennom dette dalføret, som altså i dag utgjør mesteparten av Georgia. Påfallende er det også at i Georgia, som er på størrelse med Sør-Norge, tales det

Assisis ånd skal leve videre, krevde de religiøse ledere av den tallrike menneskemengde som til slutt møtte opp foran den gamle ærverdige Maria-basilika. «For fred er ikke menneskeverk, men en Guds gave som den enkelte må be om».

I lang prosesjon dro kardinaler og ortodokse metropolitter, islamske sheiker og koraneksperter sammen med buddhistiske munkes gjennom Romas fakkelsmykkede gater.

KATOLSK ORIENTERING

Europeiske kirker ønsker fri informasjon gjennom TV

Europas TV-nett må være tilgjengelig for alle, uten kontroll av økonomiske, politiske eller ideologiske grupperinger, og en fri informasjonsvirksomhet må sikres på tvers av landegrensene.

Dette er noen av de anbefalinger som 51 delegater fra kirker og kirkelige orga-

nisasjoner i Øst- og Vest-Europa nylig kom fram til under et møte i Montreux i Sveits.

Det var på Den europeiske økumeniske satellitkonferansen (EESC) disse anbefalingene ble lagt fram. Tema for konferansen var «Televisjon uten grenser — en utfordring for kirke og samfunn i Europa».

NØP

Etter 1. september: HVB MARKET

13

omlag 50 forskjellige språk! Flere av disse språkene er så totalt forskjellige at folk i ett dalføre ikke kan forstå språket i nabodalene, omtrent som om det skulle tales islandsk i Sirdal og spansk i Setesdal. Det hele er så komplisert at bare noen få av språkene er grundig vitenskapelig undersøkt. Forøvrig er det en nordmann, professor Hans Vogt, som har skrevet den første grammatikken for hovedspråket, georgisk. Når vi i dag har lært så mye mer om dette områdets historie, om handelsrutene og om mylderet av språk og dialek-

ter, skal det ikke særlig stor fantasi til for å begripe beretningen om Babels forvirring. Kaoset består den dag i dag.

Av alt jeg har sett opp gjennom årene, kan intet måle seg med Georgia. Vi opplevde den første sommeruken med opp mot 30 varmegrader om dagen og kanskje 25 grader om natten. I behagelig sommervarme under frodige trær kunne vi løfte blikket opp mot snødekkede fjelltopper i det fjerne. Mangfoldig-

heten i den subtropiske vegetasjonen var fantastisk, trekronene var fulle av røde og hvite og gule blomster. Fuglene kvitret og sauer og esler og høns spankulerte omkring, og menneskene viste oss en ufortjent vennlighet.

Så kan skeptikerne tro plent det de vil. Selv er jeg hellig overbevist om at jeg har vært en uke i den virkelige Edens hage.

Ulovlig video

Ikke mindre enn 1350 ulovlige videofilmer har vært tilbudt i norske video-forretninger, skriver *Vårt Land*. Som viser til en oversikt utarbeidet av Videogramregisteret.

Det dreier seg om filmer som etter Kinoloven enten er domt, beslaglagt eller forbudt. Mange av filmene er aldri forsøkt registrert. At det gjelder filmer med porno og/jeller vold, vil vel ikke overraske noen.

Sjokkerende

To tredjedeler av alle medikamenter som selges i Den tredje verden, tilbys ikke i Vest-Tyskland. Mange medikamenter som er forbudt i Vest-Tyskland, selges i Den tredje verden. Denne informasjonen er hentet fra en rapport om verdens største legemiddelprodusent og dens virksomhet i Den tredje verden: *Hoechst-rapporten*.

Dette er sjokkerende lesning, skriver Redd Barna-avisa. Rapporten dokumenterer at nærmere halvparten av firmaets medikamenter er farlige eller unødvendige. Produktene har liten sammenheng med befolkningens behov i Den tredje verden.

«Salg og markedsføring av legemidler

14

Har du tenkt tanken noen gang?

Hva hadde skjedd om Maria ikke hadde ammet Jesusbarnet? Om hun ikke hadde fått støtte og oppmuntring og praktisk hjelp. Om det ikke hadde vært vanlig å amme? Tenk om Jesus hadde dødd som spebarn?

Det er ingen rar og uvanlig tankeforestilling, egentlig. Spebarnsdødeligheten har alltid gått opp og ned i takt med ammingens statistikk. Vi vet det fra arkeologiske utgravinger, hvor man helt fra oldtiden har funnet rester av barnelik og av forskjellige «tåter» side om side. Der hvor bruken av bukkehorn, eller keramiske drikke/sugekar eller skinnsekker fylt med eselmelk eller annet har vært utbredt, kan man også se tydelige tegn på høy spebarns- og småbarnsdødelighet. Opp gjennom tidene har også bruken av «ammer» vært vanlig. Kvinner som av forskjellige grunner ikke ville amme sine barn, overlot dem til medsøstre som allerede hadde opparbeidet en solid melkeproduksjon, og hadde rikelig til et eller to ekstra barn. Vi vet i dag at det er svært få kvinner som ikke kan amme. Noen kvinner har også hatt dette som ren butikk, — i middelalderen vet vi at det var vanlig å ta til seg uønskede eller morløse barn mot betaling for oppføding. At noen, eller rettere sagt mange spebarn døde som følge av neglisjering, tok man ikke så tungt.

I dag har vi et annet syn på barna. Ja, vi har et annet syn på liv og død. Sier vi.

Vi roser oss i hvert fall av å være kommet så mye lenger. Vi har en

Elin Liseth: HVIS MARIA IKKE

Maria ammer Jesus — maleri fra et egyptisk manuskript fra året 895.

høyere etisk standard som vi så fint og kultivert uttrykker oss. Er det slik?

Er sannheten at vi på vår rike del av kloden har det så mye bedre materielt?

Er sannheten at vi føder så mye sjeldnere fordi vi har så gode prevensjonsmetoder? Har vi så få barn i våre fødselsstatistikker at vi ikke har råd til å miste noen?

Ja, jeg vet at spørsmålet er grotesk provoserende. Ingen mor har råd til å miste noen av sine barn. Alle mødre og fedre ønsker i utgangspunktet det aller beste for sine barn. Derfor er det at vi i Norge har den høyeste ammostatistikk i verden, fordi vi kan kombinere dette ønsket med vårt høye kunnskapsnivå.

Derfor er det at vår helsedirektør i 1981 var den som drev arbeidet med Den internasjonale kode for markedsføring av morsmelkerstatninger gjennom i Verdens Helseorganisasjons forsamling. Den som markedskreftene nå prøver å omgå så godt de kan.

Men. Alle mødre ønsker velfødde barn.

Derfor er det at Maria i Nicaragua, eller Maria i Mexico, eller Mariaer hvor som helst hvor analfabetisme og store barnekull går hånd i hånd, er så lett bytte for markedsførere av morsmelkerstatninger. Glansbilder av velfødde spebarn på pulvermelkboksen borger for et solid produkt. Sikkert mye bedre enn det som produseres i Marias myke bryster.

Så introduserer hun pulvermelk blandet med urent vann og gjemmer melkerestene på grunn av fattigdom (ikke alle har kjøleskap heller). Morsmelken, som er så utmerket beskyttelse mot infeksjoner på grunn av sitt bakteriedrepende innhold av antistoffer, og som er så næringsriktig på alle måter, forkastes.

Barnet dør av underernæring og væsketap på grunn av diaré, alt mens morens bryster kunne ha produsert både medisin mot diaréen og næring til kroppen.

Vi ser en kynisk utnyttelse av mødres tvil på egen evne. Men vi kunne hjulpet med oppmuntring og opplysning. Det kan vi fremdeles hvis vi vil. Vil du?

I Mexico fødes hvert år to og en halv million barn. 70.000 av dem dør

gir det mest konkrete bilde på dagens Nord/Sør-forhold jeg kan tenke meg», sier dr. med. Per Knut M. Lunde ved Institutt for farmakoterapi ved Universitetet i Oslo. Han er med i det internasjonale arbeidet som pågår i Verdens Helseorganisasjon (WHO) for å styrke utviklingslandenes egen legemiddelpolitikk.

Søstre – vær forsiktige på motorsykkel!

Søster Catherine, en dominikanerinne fra Staffordshire i England, ble nektet sin «cup of tea» på en veikro i distriktet. Da hun kom kjørende på motorsykkel, trodde personalet at hun tilhørte en punker-

gruppe som tidligere var blitt nektet adgang.

Søster Catherine var iført fullt motorsykkelutstyr med hjelm – og fikk ikke sjansen til å gå på toalettet for å skifte til nonnedrakt. Den hadde hun nemlig i bagasjen. CATHOLIC HERALD

HADDE AMMET . . .

15

før de fyller ett år.

Ifølge Unicefs statistikker dør mer enn 1 million spebarn hvert år som følge av at de ikke ammes. 10 millioner barn får hvert år varige mén på grunn av den dårlige start i livet som underernæring og stadige infeksjoner gir dem. Og dette skjer fordi de ikke ammes.

Hva hadde skjedd om Maria ikke hadde ammet Jesusbarnet?

Tenk om han hadde dødd som spebarn?

Ja, da hadde vår historie og vår kultur, vår tidsregning og mye mye mer, ikke vært det det ble.....

En uhyrlig tanke? Ja, si det.

Hva nå, når vi vet at Mariaer i Mexico og andre steder er bytte for kynisk markedsføring og millioner av spebarn dør og lider? Synes vi ikke at også *det* er en uhyrlig tanke?

Spennende avhandling om Sigrud Undset

Adskillige hyllemeter i inn og utland er fulle av skrifter om Sigrud Undset. Likevel er Liv Bliksruds doktoravhandling «Natur og normer hos Sigrud Undset» den første i sitt slag innen norsk universitetsmiljø: Til daglig foreleser Liv Bliksrud i norsk litteratur ved Universitetet i Oslo.

«Denne avhandlingen vil bli et standardverk om Sigrud Undset», sa førsteopponent, professor Vigdis Ystad, under doktordisputasen den 5. desember i fjor som forøvrig var svært «kvinnepreget»: Annenopponent var professor Anne-Lisa Amadou, og professor Ellisiv Steen, nestor i norsk Undset-forskning, var også medlem av bedømmelseskommissjonen mens prodekanus, professor Karin Gundersen, ledet disputasen.

Liv Bliksruds avhandling gir en bredt anlagt forståelsesramme for Sigrud Undsets forfatterskap frem til Kristin Lavransdatter, med linjer både til Aristoteles og Thomas Aquinas og – ikke minst – til den svenske 1700-talls botaniker Carl von Linné som opptok Sigrud Undset fra ungdommen av: «min sekulære skytshelgen» kalte hun ham på sine eldre dage.

Til høsten kommer avhandlingen i bokform. Skal man dømme etter fremmøtet ved disputasen, er interessen for Sigrud Undset meget stor: Det er år eller snarere tiår siden en «litterær» doktordisputas samlet så mange tilhørere. «*Det* var det mest gledelige ved det hele», sier Liv Bliksrud som ellers er den første til å bedyre at Sigrud Undset fortjener ny oppmerksomhet: «Hun fengslser ikke minst ved sine mange stemmer».

«Omsorg for barselkonen» – jordmøren bringer mat til Maria. Detalj fra takmaleriene i St. Martins-kerke i Zillis, malt i tiden 1100–1150.

Østkirken og Roma

Pave Johannes Paul II og den økumeniske patriark Dimitrios av Konstantinopel har gitt uttrykk for at de begge ønsker full enhet mellom de to kirker som har vært adskilt i 900 år. Under en høytidelig gudstjeneste i Peterskirken der patriarken, som regnes som «æresoverhode» for verdens 160 millioner ortodokse kristne,

var til stede, krevde de to fortsatt «nedbygging» av hindringer og stridigheter. Paven gikk i detalj når det gjaldt Petersembedet som er et sentralt stridsspørsmål mellom de to kirker. Pavens primat innebærer «ikke bare en ærefull forrang, men også et reelt ansvar» når det gjelder lederskapet og kravet til enhet mellom kirkene, hevdet han.

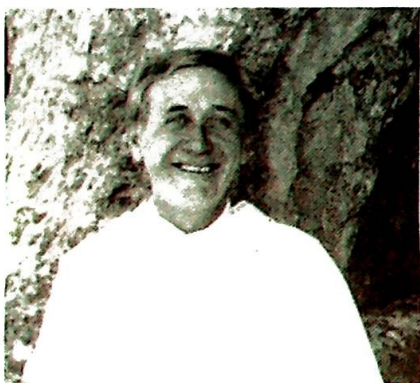
KNA

Nytt katolsk tidsskrift i Danmark
«Levende vand — om kristen bøn, meditation, mystik». Dette er tittelen på et nytt katolsk tidsskrift som ser dagens lys i februar måned.

Det nye tidsskriftet vil gjøre den kristne bønnetradisjonen kjent og gi inspirasjon til det daglige bønneliv, sier redaksjonen, som består av følgende katolikker: Grethe Livbjerg (ansvarshavende), prior Frans van Haaren og Henri Leenders SJ.

KATOLSK ORIENTERING

Pater Jean-René Bouchet o.p. in memoriam

Natt til 15. desember døde provinsialen for dominikanernes franske provins plutselig og fullstendig uventet av hjerteattakk i en alder av 51 år. To dager tidligere forlot han klosteret i Lund hvor han hadde vært med på prestevielsen av fr. Axel Carlberg sammen med ca. 30 dominikanerbrødre fra Skandinavia og Frankrike.

Pater Bouchet ble født den 18. januar 1936 i landsbyen Mas-Dieu i Cévennes-fjellene i Sør-Frankrike. Hans far og hans eldre bror var gruvearbeidere. Hans bror døde for to år siden av silikose som følge av det farlige arbeidet i gruvene.

Man må kunne si at også pater Bouchet døde som følge av sitt arbeide som provinsial, av overanstrengelse. Han var ingen fjern administrator, men en bror for sine brødre. Alles problemer tok han til sitt hjerte inntil det ikke kunne tåle mer. Dominikanersøstrene stod også hans hjerte nær, særlig de kontemplative. I mange år var han rådgiver for dem i Sør-Frankrike. Han var stolt og glad over at ordensgeneralen nettopp hadde bedt ham om å være hans assistent for de kontemplative søstrene i hele verden etter at han hadde fullført sitt mandat som provinsial i juli 1988.

Jean-René var en stor Norgesvenn. Som den fjellbonde han var, følte han slektskap med oss. Han henla med forkjærlighet sine besøk til jul og 17. mai, de norske av alle fester, og mange var de vennskapsbånd han knyttet under sine korte besøk her oppe. Dominikanerne i Norden og hans venner i Norge lyser fred over Jean-Renés minne.

fr. Per Bjørn Halvorsen, o.p.

*Jeg er oppstandelsen og livet.
Den som tror på meg,
skal aldri i evighet dø, sier Herren.*

Jean-René Bouchet

*Om og om igjen
har Fra Angelico
malt St. Dominikus
i bønn:
ved foten av korset,
— fredfull eller tynget
av bekymringer,
— ved krybben
eller på Tabor,
eller også i ferd med
å lese Evangeliet
foran den lidende
og forhånede Kristus*

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SØSTER MARIE-LOUISE BAART
døde den 12. des. i
en alder av 77 år.
Den avdøde anbefales
til de troendes forbønn.

ST. FRANSISKUSSØSTRENE

Likesom Jesus er død og oppstanden,
således skal også Gud føre til seg, med Jesus,
alle som sov inn i troen på ham,
og likesom alle dør i Adam,
således skal alle få livet tilbake i Kristus.

1 Tess 4.14: 1 Kor 15.22

Om bønn og forbønn

17

Fra forskjellige synsvinkler kan man slik betrakte denne prekebrødrens grunnlegger, for å få inntrykk av hvordan han bad. Preget av Kirkens rike tradisjon fikk Dominikus en naturlig forkjærlighet for liturgi og meditasjon, lovprisning og forbønn, for stillhet og fordypelse i den hellige skrift. Han følger ikke noen bestemt metode eller teknikk, heller ikke har han gått nye veier, selv om hans brødre og søstre – i kjærlig beundring – har fortalt om enkelte originale trekk ved hans måte å be på.

Hans liv er så fullt og helt preget av Evangeliet at hvordan han enn ber, gir han uttrykk for den brennende kjærlighet som bor i ham, og som stråler ut fra ham. Han lever i og for Evangeliet, like meget under dagens mangfoldige møter med andre mennesker, som når han i nattens dype stillhet står ansikt til ansikt med Kristus.

Dominikus er hel og udelt i sin livsførsel, uten skille mellom virksomhet og kontemplasjon. Hvor han enn er, om han ber eller preker, lever han i Kristus, og det er nettopp denne dype forankring i Kristus som gjør ham til det menneske vi setter så høyt.

Hans forbønn for andre mennesker er ofte blitt feiltolket: Når han tilbrakte natten i bønn, bad Dominikus stadig om en sann og ekte kjærlighet og om frelse for synderne. Det betyr ikke at han ville gjøre Gud oppmerksom på mennesker. Han kanskje hadde glemt, det ville være et vrengebilde av kristen forbønn. Om de falske guder er døde, så har

St. Dominikus mediterer – detalj fra Fra Angelicos fresker i St. Markus-klosteret i Firenze.

Kristus et lydhørt øre, hans blikk omfatter alle mennesker, og hans årvåkne omsorg er uten grenser.

Som fjellene omgir Jerusalem, slik favner Gud sitt folk til alle tider. For Dominikus var det å be for andre

Den største oppdagelse

— Det var i fengsler og leirer jeg gjorde den største av alle oppdagelser: Jeg fant troen på Gud, den trygge forvisning om at Han er der når alt annet ikke lenger duger, skriver den russiske psykiater Anatolij Koryagin i en publikasjon fra Keston College, melder «Ropet fra Øst». Koryagin har mange år i fangeleir bak seg: Han ble fengslet fordi han fortalte sannheten om Sovjets misbruk av psykiatrien overfor politiske og religiøse fanger. Han ble fri-

gitt i fjor etter sterkt påtrykk fra Vest og er nå bosatt i Sveits.

Koryagin sier videre at nettopp fordi «mange i vest synes å ha overdrevne forestillinger med hensyn til omfanget av **glasnost**, er det større behov enn noen sinne for å understreke at forfølgelsen av troende i Sovjetunionen fortsetter. Den er kanskje ikke så åpenlys som tidligere...men den leninistiske tese 'at utryddelse av religionene er statens plikt' står fortsatt ved makt».

Ny biskop på Island

Den 6. februar vigles jesuitten Alfred Jolson til ny biskop på Island etter biskop Frehen som døde i fjor.

Den nye biskopen er amerikaner, født i 1928 med både islandsk, norsk og irsk familiebakgrunn. Han har virket både som professor og administrator, men har også bred pastoral erfaring bak seg.

18

det samme som å be om å få del i denne årvåkenhet, eller rettere sagt, å la seg lede inn i Kristi grenseløse kjærlighet til hele menneskeheten, trass i alle stengsler og all motstand fra et hjerte av sten. Når jeg, i likhet med Dominkus, nevner et navn for Kristus, da lærer jeg ikke Ham noe nytt, men jeg gjør meg selv åpen så Ånden kan forme min kjærlighet etter Kristi kjærlighet, mitt hjerte etter hans hjerte, mitt øye etter hans høye, mitt ord etter hans ord. Forbønn har med fellesskapets dype mysterium å gjøre. Dette fellesskap vider seg ut og konkretiseres etter hvert som man trenger dypere inn i Kristi eget vesen.

Typisk for Dominikus' «liv i Kristus» eller hans liv i bønn er den atmosfære av lys og ild som omgir Ham. Jordan av Sachsen og de første prekebrødrene er alle sterkt preget av Bibelen og den liturgiske bønn. Dag og natt, lys og ild tilhører en virkelighet mettet med rik symbolikk. Hvor Ånden er, der er også lyset.

Dominkus, denne bønnens mann — og Kirkens mann — fører oss inn i Åndens mysterium. For dypt inne i hvert menneske søker Ånden å grunnfeste oss i Kristus, og gjennom Kristus i Faderen. Det er Ånden som søker å gjøre hvert menneske til et lem på Kristi legeme. Mellom menneskene er det Ånden som knytter bånd, bygger bro og dermed bryter ned alle stengsler. Her er Dominikus et lysende eksempel: hans bønn er en levendegjøring av Kirkens mysterium. ●

Bibelen — fjorårets bestselger

De 11 første månedene i 1987 ble det solgt omkring 92.000 bibler fra Det Norske Bibelselskap. 1987 kan bli et nytt rekord-år for Den hellige skrift. Den tidligere rekorden er fra 1979, det første året med ny bibeloversettelse. Da ble det solgt omkring 99.000 bibler.

Bibelsalget har økt med 80% (åtti prosent!) fra 1986 til 1987. Informasjons-sjef Dag Kjær Smemo i Bibelselskapet poengterer at den formidable økningen ikke skyldes lavkonjunktur i 1986: — Vi hadde en kraftig salgsøkning i fjor også, på hele 35 prosent, sier han.

ARBEIDERBLADET

“Har du lest noen god bok i det siste?”

NT utgitt i Mongolia

Hele Det nye testamentet er nå gitt ut på Mongolias nasjonalspråk. Sovjetrepublikken Mongolia har vært det eneste landet i verden som ikke har hatt Bibelen oversatt på nasjonalspråket, melder den svenske Slaviska Missionen. Oversettingsarbeidet

har pågått i hemmelighet siden 1972. I 1979 kom den første halvparten av Det nye testamentet. 300 eksemplarer av disse bibeldelene har vært den eneste tilgjengelige kristne litteraturen i landet.

VÅRT LAND

Sovjetisk selvkritikk

I mange år har Amnesty International sett med bekymring på misbruk av psykiatrien i Sovjetunionen, og har påvist tvangsinnleggelse av personer hvis «mentale forstyrrelser» ikke har vært annet enn avvikende religiøs eller politisk overbevisning, skriver Jon Rud, leder i Amnesty International, Norsk avdeling. Han kan imidlertid vise til lyspunkter i form av større åpenhet:

«Den statskontrollerte avisen Izvestiya skrev i sommer at sovjetiske innbyggere kan risikere å bli tvangsinnlagt på psykiatriske sykehus mot sin vilje og uten reelle medisinske grunner. Sovjetiske psykiatere ble også beskyldt for arroganse og frykt for publisitet. Avisen bragte flere eksempler på slike overgrep...

Selv om sovjetiske myndigheter har benektet misbruk av psykiatrien, er det blitt trykt minst åtte kritiske artikler om

emnet i sovjetiske medisinske tidsskrifter og i aviser siden januar 87... Også *Komsomolskaja Pravda*, avisen til kommunistpartiets ungdomsorganisasjon, skrev i en artikkel i november at friske personer er blitt tvangsinnlagt og passivisert etter å ha blitt behandlet med sterke medisiner. Avisen mente at tilfældighetene råder i sovjetisk medisinsk diagnostikk, og nevnte konkrete eksempler».

AMNESTY NYTT

AIDS — utfordring til moralteologien

19

Sist desember møttes 50 CARITAS-ledere fra 32 land i London for å diskutere og koordinere innsats mot AIDS. Konferansen tok for seg både de medisinske og sosiale sider ved sykdommen. Mest interesse blant deltagerne vakte likevel de etiske og moralske utfordringer Kirken står overfor i møtet med AIDS, skriver *Lisa Wade*, nyansatt deltidsarbeider i CARITAS NORGE, i sin rapport fra London-møtet.

— Medisinsk bruk av kondomer — for eksempel for å hindre spredning av AIDS — går ikke imot Kirkens lære om synet på preventiver i et ekteskap. Det er som kjent ikke kondomene i seg selv som er syndige.

Det er professor i moralteologi, Denis M. Regan, som understreker dette. Regan var tilstede da 50 Caritas-ledere fra 32 forskjellige land møttes i London i desember for å diskutere og koordinere arbeidet mot AIDS. Caritas Norge var representert med generalsekretær Terje Solheim.

Denis Regan, som til daglig er rådgiver for de amerikanske biskoper i moralske saker, var blant de mange foredragsholderne på Caritas-konferansen. I tillegg til Regans bidrag om det moralske perspektivet på spørsmål forbundet med AIDS, ble deltakerne drillet av spesialister på de medisinske, sosiale og økologiske sidene av sykdommen. En rekke av Caritas-lederne kom fra den tredje verden, og flere av dem

arbeidet direkte med AIDS-syke. På tross av viktig medisinsk informasjon, var det spørsmål om moral og hvordan katolikker skal forholde seg til AIDS, som vakte mest interesse blant deltakerne. Ikke minst når det gjaldt kondomer, måtte den amerikanske moralteologen rydde opp i en masse misforståelser.

Hensikten med kondombruk

— Bruken av kondom for å hindre smitte av AIDS er ikke en preventiv handling og faller derfor ikke inn under Kirkens avstandstaken fra kunstig prevensjon. Det er stort sett ikke ekteskap det gjelder i disse tilfellene, og på grunn av forholdets art spiller det ingen rolle om hensikten er å forhindre graviditet. Den type seksuell aktivitet som vanligvis er forbundet med fare for overføring av HIV-smitte, fordømmes av Kirken av andre grunner enn for bruken av kondom, sier Regan og fortsetter:

— Selv om man mislykkes i å leve

opp til de moralske kravene som stilles til en katolikk, har man fremdeles plikt til å sørge for at konsekvensene av den syndige handlingen blir minst mulige. Dette gjelder også uansvarlig seksuell aktivitet. Det er for eksempel moralsk galt å involvere seg i prostitusjon. Men å bruke kondomer i denne forbindelse for å unngå smitte av kjønns sykdommer eller for å unngå utenomekteskapelig graviditet, er ikke moralsk galt. Jeg er klar over faren ved å si dette offentlig fordi vår holdning står lagelig til for misbruk. Men alle som tenker etter vil forstå at det absurde i den motsatte slutningen, er det beste argumentet for konklusjonen.....

— Dette betyr *ikke* at Kirken er for utenomekteskapelig sex eller har endret sitt syn på preventiver. Men noen mennesker vil begå disse handlingene uansett, og i de tilfellene må vi prøve å gjøre skaden av et moralsk galt valg minst mulig, sier Regan.

Regan legger til at begrensingen i Kirkens lære først kommer til syne når saken dreier seg om et gift par hvor den ene av ektefellene er HIV-smittet og den andre ikke. — Kirkens offisielle lære sier ingenting om akkurat dette tilfellet, men min mening er at det ikke er noe galt i å benytte kondom ved samleie i en slik ekteskapelig situasjon.

Afrikansk skepsis

Regans utgreiing om Kirkens syn på kondom-bruk, kom som en stor lettelse for mange av deltakerne. Ikke

Metropolitte Johannes i Helsinki er valgt til ny erkebiskop i Den ortodokse kirke i Finland. Han overtar etter erkebiskop Paavali som har ledet kirken i 30 år.

Metropolit Johannes har tidligere vært luthersk prest — og har teologisk doktorgrad fra det svenskspråklige universitetet i Åbo og fra universitetet i Thessaloniki i Hellas.

I et avisintervju etter utnevnelsen sier Johannes at han gjerne vil ta opp læresamtaler med Finlands evangelisk-lutherske kirke. Hittil har det vært ført samtaler mellom finske lutheranere og Den russisk-ortodokse kirke. Her har Den ortodokse kirke i Finland vært observatør.

Metropolitte understreker at han i alle fall har to fordeler av sin lutherske bakgrunn: Han har gode kontakter i denne kirken, og han kjenner den lutherske tradisjon.

NØP

Olsok 1988

Det blir Olsoksamling i år også, den finner sted i dagene 29—31 juli, og stedet blir Mokka gård ved Steinkjer. Hovedtema i år: Maria. Program kommer senere, men sett av datoen allerede nå.

OLSOKKOMITEEN

minst de afrikanske Caritas-representantene fortalte om lokale biskoper som var svært skeptiske til bruk av kondomer i alle sammenhenger. Men den amerikanske moralteologen tok avstand fra å råde katolikker til å benytte kondom ved samleie.

— Alt dere skal gjøre, er å informere om at kondom-bruk fra medisinsk hold blir anbefalt for å beskytte mot AIDS. Dette skal være informasjon om kondomer, ikke en anbefaling for kondomer, understrekte han. De afrikanske konferensdeltakerne fra blant annet Uganda, som sliter med en katastrofal økning av AIDS-syke, uttrykte bekymring over at så mange kristne, og ikke minst kirkeledere, stilte seg likegyldig til AIDS. Holdninger som «det er vel til pass for dem» var dominerende blant store grupper katolikker og andre kristne, mente afrikanerne.

— Jeg er forferdet etter å ha sett, ikke minst i USA, den hånlige og skadefro holdning overfor AIDS-syke som er homoseksuelle eller narkotika-misbrukere. Det er dessverre mange kristne som har utviklet en uberettiget følelse av egen «rettferdighet» ved å fordømme og forakte ikke bare synden, men også «synderne». Men selv i disse dager med en overdreven individualisme og privatisert tro og moral, banker det en fremmed på vår dør. Og han er døende.

— Ettersom behovet for penger og medisinske ressurser bare vil øke i tiden som kommer, er jeg redd for at

troen på at AIDS er en slags «Guds straffedom over frafalne og narkotikamisbrukere», vil forsterkes i stor grad, sier Regan. — Bare Kirken kan være en motvekt mot denne fremstillingen av Gud som en hev-

gjerrig og dømmende gud. Vi kan visst trenge å minne både oss selv og andre om at Jesus aldri nølte med å strekke hånden ut til de utstøtte i samfunnet — selv om de ikke levde opp til kravene i hans lære.

Nødrop fra katolske ordenssøstre: AIDS sprer seg med rekordfart i Uganda. I Masaka-distriktet er det knapt en familie som ikke er berørt av sykdommen. En liten pekepinn på hvilket enormt omfang denne pesten nå har fått, fikk vi da vi testet våre frivillige blodgivere i november — tilsynelatende sunne og friske mennesker. Det viste seg at 50 prosent var smittet av HIV-viruset.

Nytt fra Caritas

Styret for CARITAS NORGE har fått følgende nyutnevnelser: Jacob Fogstad og pastor Michel Beckers.

F.o.m. 1.1.88 har styret denne sammensetningen:

Formann: Oddvar Haslerud

Medlemmer: Michel Beckers, Irene Bükler, Jacob Fogstad

Varamedlem: Brigitte Sachs

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonto:

Postgiro: 5 00 40 64 – Bank: 900 4064

Mer om AIDS-problematikken

21

AIDS og marlateologi

«Moralteologer skiller mellom bruk av kondom som prevensjonsmiddel og bruk av kondom for å hindre spredning av dødbringende smitte,» sier dominikanerprior Timothy Radcliffe i et intervju med Catholic Herald. Radcliffe har vært med på utarbeidelsen av en katolsk brosjyre om AIDS, godkjent av westminster bispedømme. I brosjyren heter det blant annet at det er tillatt for en bløder å bruke kondom for å beskytte sin hustru mot AIDS-smitte. Dette er i strid med offisiell katolsk morallære som sier at ethvert ekteskapelig samleie skal være åpnet for videregivelse av liv. I brosjyren heter det også at det er moralsk akseptabelt for en kristen å råde en AIDS-smittet til å bruke kondom «dersom vedkommende ikke kan overtales til avholdenhet».

«Tradisjonelt har frykt og overtro vært moralteologenes konstante fiender,» sier Radcliffe. «I denne sammenheng betyr mer viten om sykdommen mindre frykt blant folk.» Under utarbeidelsen av brosjyren var han blitt bedt om å finne «et moralsk ståsted» i forhold til AIDS. «Det moralske ståsted her er at man offentlig stiller seg på 'de utstøttes' side, det vil i denne sammenheng si de AIDS-smittede.»

Amerikanske biskoper om AIDS

USAs katolske biskoper har gitt betinget tilslutning til at opplysning om

bruk av kondomer inngå i kampanjer til bekjempelse av AIDS. I sin første større stillingtagen til AIDS-problematikken – «The Many Faces of AIDS: A Gospel Response» – sier biskopene at «Kirken må anerkjenne at dens lære om å avstå fra sex utenfor ekteskapet og fra rusmiddelmisbruk «ikke alltid overholdes av alle troende». De understreker at «vi anbefaler ikke kondomer som profylakse, men slik bruk inngår som en del av helhetsbildet».

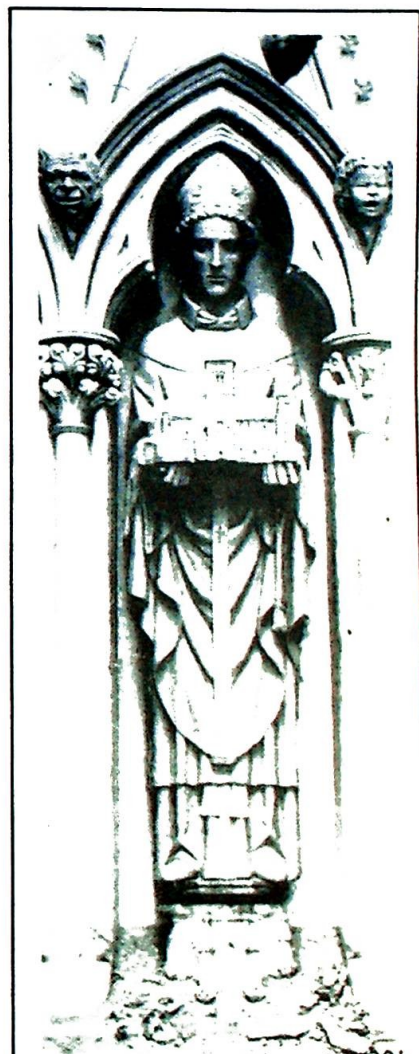
Den eneste «moralsk riktige og medisinske sikre måte» å hindre AIDS-smitte på, er «avholdenhet for ikke-gifte og trofasthet innen ekteskapet såvel som avholdenhet fra intravenøs rusmisbruk,» understreker biskopene. Å informere om kondombruk for å hindre AIDS-smitte kan til tider være på sin plass, også i katolske skoler, fordi «det finnes dem som ikke vil handle som de skulle og burde».

Det er første gang USAs biskoper har gitt sin sanksjon – om enn betinget – til bruk av kondomer. Forbudet mot kondomer som prevensjonsmiddel opprettholdes i biskopenes dokument: Den betingede bruk av kondomer i kampen mot AIDS er «det mindre av to onder».

ORIGINS

800 år

Den 26. januar i år er det 800 år siden «domkirkebyggeren» erkebiskop Eystein Erlendsson døde.

Erkebiskop Eystein med Nidaros Domkirke i armene, modellert av billedhuggeren Stinius Fredriksen, 1933–34. – Nidaros Domkirke.

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN
ULLEVÅLSVEIEN 1**

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

CARITAS NORGE SØKER FRIVILLIGE HJELPERE

Fra januar vil Caritas Norge få hjelp av to frivillige hjelpere i sekretærfunksjonen. Det er imidlertid behov for mer frivillig hjelp på følgende områder:

- kontorrutiner
- kontaktarbeid
- sosialarbeid
- flyktningehjelp

Passer noe av dette for deg? Ønsker du nærmere opplysninger, skriv til oss eller ring (02) 69 30 15 og spør etter Terje Solheim.

Visste du at Caritas Norge er godkjent som tjenestested for sivilarbeidere?

Har du lyst å avtjene siviltjenesten din i en katolsk hjelpeorganisasjon?

Posten er ledig fra 1. mars.

CARITAS NORGE, Fagerborggt. 17 - 0360 Oslo 3

22 Liturgisk kalender

27. Ferial el. Angela Mericia, jomfru.
2. Sam. 7, 4—17. Mk. 4, 1—20.

28. Thomas Aquinas, prest og
kirkelærer.
1. Sam. 7, 18—19, 24—29.
Mk. 4, 21—25.

29. Ferial. 2. Sam. 11, 1—4a. 5—10a.
Mk. 4, 26—34.

30. Ferial el. Jomfru Marias
lørdagsmesse.
2. Sam. 12, 1—7a. 10—17.
Mk. 4, 35—41.

31. 4. alm. søndag.
5. Mos. 18, 15—20.
1. Kor. 7, 32—35.
Mk. 1, 21—28.

FEBRUAR

1. Ferial. 2. Sam. 15, 13—14.30.
16,5—13a. Mk. 5, 1—20.

2. Herrens fremstilling i templet.
Mal. 3, 1—4 el. Hebr. 2, 14—18.
Lk. 2, 22—40.

3. Blasius, biskop og martyr.
Ansgar, biskop.

2. Sam. 24, 2,9—17. Mk. 6, 1—6.
4. Ferial. 1. Kong. 2, 1—4. 10—12.
Mk. 6, 7—13.

5. Agathe, jomfru og martyr.
Sir. 47, 2—11.
Mk. 6, 14—29.

6. Paul Miki, prest, og lidelsesfeller,
martyrer i Japan.
1. Kong. 3, 4—13. Mk. 6, 30—34.

7. 5. alm. søndag.
Job. 7, 1—4. 6—7.
1. Kor. 9, 16—19. 22—23.
Mk. 1, 29—39.

8. Ferial el. Hieronymus Emiliani,
prest.
1. Kong. 8, 1—7. 9—13.
Mk. 6, 53—56.

9. Ferial. 1. Kong. 8, 22—23. 27—30.
Mk. 7, 1—13.

10. Ferial el. Scholastica, jomfru.
1. Kong. 10, 1—10.
Mk. 7, 14—23.

11. Ferial el. Vår Frue av Lourdes. 1.
Kong. 11, 4—13. Mk. 7, 24—30.

12. Ferial. 1. Kong. 11, 29—32. 12,19.
Mk. 7, 31—37.

13. Ferial el. Marias lørdagsmesse.
1. Kong. 12, 26—32, 13, 33—34.
Mk. 8, 1—10.

14. 6. alm. søndag.
3. Mos. 1—2. 45—46.
1. Kor. 10, 31—11,1.
Mk. 1, 40—45.

15. Ferial. Jak. 1,1—11.
Mk. 8, 11—13.

16. Ferial. Jak. 1, 12—18.
Mk. 8, 14—21.

17. Askeonsdag.
Joel 2, 12—18.
2. Kor. 5,20—6,2.
Mt. 6, 1—6. 16—18.

18. Ferial. 5. Mos. 30, 15—20.
Lk. 9, 22—25.

19. Ferial. Jes. 58, 1—9a.
Mt. 9, 14—15.

20. Jes. 58, 9b—14.
Lk. 5, 27—32.

21. 1. søndag i Fasten.
1. Mos. 9, 8—15.
1. Petr. 3, 18—22.
Mk. 1, 12—15.

22. Apostelen Peters stol.
1. Petr. 5, 1—4. Mt. 16, 13—19.

23. Ferial el. Polykarp, biskop og mar-
tyr.
Jes. 55, 10—11.
Mt. 6, 7—15.

24. Ferial. Jon. 3,1—10.
Lk. 11,29—32.

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16—30 84 53

MYRVOLD TRE

**Bygningsarbeider
Produksjon**

VERKSTED: **Salg** UTSALG:
Brannvaktvn. 5 Grefsenvn. 105
Tlf. 15 34 82

Messetider rundt om i landet trykkes i St. Olav nr. 3 som utkommer
10. mars.

Neste nummer utgis 23. februar. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Knut W. Ruyter o.f.m.

Gunnel Vallquist

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 42 43 57

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Årsabonnement (Norge): kr. 180,—.

Øvrige europeiske land: kr. 215,—.

Andre verdensdeler: kr. 230,—.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

**Det kom mange fine
bøker høsten 1987. Her
er et bitte lite utvalg:**

Ellingsen, S.: VÅRT ØYE SER
MOT BETLEHEM. Nydelig
illustrert og en rekke salmer, dikt
og gjendiktninger fra senmiddel-
alderen til i dag, ib. kr. 198,—.

Henriksen, V.: UNDER SEIL MOT
DET UKJENTE. Øyer i havødet.
Færøyene og Island. Billedred.
v/J. Brun, ib. kr. 395,—.

JUBILATE. Liturgiske sanger for
unge katolikker, hf. kr. 20,—.

Nordstokke, K.: DE FATTIGES
KIRKE. Basismenigheter og
frigjøringsteologi i Latin-Amerika,
hf. kr. 130,—.

Pascal, B.: PROVINSALBREVENE.
Er kommet på norsk for første
gang, ib. kr. 188,—.

Pater Pollestad: SKÅL FOR
NORGE. ... unn dere disse vittige
og varme betraktningene om den
norske virkeligheten, ib. kr. 148,—.

**Velkommen inn til å se alt det
andre!**

Mand. — fred.
9.30 — 16.30

Torsd. 9.30 — 17.30

Lørd. 9.30 — 13.30

Tlf. (02) 20 72 48

NORSK VALFART TIL LOURDES I MARIA-ÅRET

På manges oppfordring vil vi i år forsøke å arrangere en pilgrimsreise til Maria-
valfartsstedet i Lourdes i Sør Frankrike. Pater Hølscher o.f.m. skal sammen med
flere andre lede denne reisen.

Tidspunktet: Lørdag 18. juni — søndag 26. juni 1988.

Reisemåte: T/R Oslo-Lourdes (Tarbes) med fly via Paris. På tilbakeveien stanser vi
noen dager i Paris for bl.a. å besøke byen Lisieux hvor den H. Thérèse
levde.

Påmelding: Snarest mulig, senest innen 25. mars 1988 ved å innbetale et depositum
kr. 1000,— til St. Hallvard Kirke v/ p. Ronald Hølscher o.f.m.
Enerhaugt. 4, 0651 Oslo 6.
Bankkonto: 6063 05 00454.

Vennligst oppgi om enkelt- eller dobbelt-rom. I Lourdes skal vi bo i
Dominikaner-søstrenes gjestehjem.

Pris: Ca. kr. 7.500,—.

Ytterligere opplysninger ved henvendelse til pater Hølscher, Enerhaugt. 4,
0651 Oslo 6, Tlf. 67 23 83.

INNBYDELSE TIL FRANSISKANSK STEVNE

27. JUNI — 2. JULI 1988

Fransiskanerne i Norge og Sverige planlegger å arrangere et fransiskansk stevne
tidlig på sommeren 1988, for alle som interesserer seg for den hellige Frans av
Assisi og den spiritualitet han og senere hans medbrødre ville leve etter. Vi vil
forsøke å konkretisere den fransiskanske spiritualiteten utifra tre innfallsvinkler:
opplevelse, bønn og kunnskap. Vi tar også opp spørsmålet om hvordan Frans'
idéer ble ført videre opp gjennom historien til vår tid, og hva de betyr for oss idag.
Stevnet holdes på Eja-Martas gård, like utenfor Varberg på Sveriges vestkyst.
Stedet ligger i et naturskjønt område med løvskog og enger og bare 200 m fra
havet. Her finnes også et kapell.

Kostnader: Vi regner med sv. kr. 225,— pr. døgn som omfatter helpensjon (sv. kr.
1350,— for hele uken).

Interesserte bes ta kontakt med: FRANSISKANERNE, Enerhaugaten 4, 0651
Oslo 6, tlf. (02) 67 23 83.

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 — SERVICE (02) 66 58 60 — 66 58 61

Blikk
på tiden

Herrens år — så klart!

Vi har forlengst gått inn i det Herrens år 1988. Herrens år. I år som ifjor. Anno Domini.

Det er ikke så ofte vi sier det nå lenger. Det Herrens år. Det høres nesten ut som det var 1888.

Aftenpostens Gisle Hollekim knyttet noen betraktninger til «Anno Domini» i en artikkel om Den norske kirkes liv og levnet her i begynnelsen av januar: «Med all den uro som det vitterlig har vært i Den norske kirke i det forløpne år, kan det være vanskelig å kalle dette et Anno Domini - et Herrens år - preget av hans sinnelag», skrev han, med håp om at 1988 måtte bli et *Herrens år*.

En slik betraktning viser hvor langt uttrykket allerede er på vei ut av språket. Selv en teolog som Hollekim har glemt at dette uttrykket er en *bekjennelse*, ikke en *karakteristikk*. Uansett hva vi Herrens utro tjenere måtte finne på av krumspring i løpet av et år, så er dette et *Herrens år*, både før og etter.

Anno Domini - det sier ikke bare noe om hvor mange tall vi kan telle til etter at Herren trådte inn i historien som et knøttlite barn. Det er vår bekjennelse til den Herre som selv ble menneske, til den Herre som er Herre over tid og evighet - og over historien, som er tidens gang.

La oss ikke miste perspektivene i sukk over at ikke alt gikk som vi ville det - og som vi dermed tror Herren ville det. Herren er Herre - uansett. Vel skal vi prøve å gi våre støvete bidrag til helliggjørelsen av Herrens navn. Men vi må ikke glemme at Herrens navn er like hellig uansett hvor mye vi mislykkes, uansett hva vi måtte finne på av miljøforurensning, drap, krig, overgrep, krangel, ufred og splittelse. Intet av dette skal rokke vår tro på at Gud er Herre over tid og evighet.

Selvfølgelig var 1987 et Herrens år!

Og hvem har forresten sagt at uro er av det vonde og ikke etter Herrens vilje i denne verden? Hvorfor skulle vi være redd for uro og strid?

Det er sunt at meninger brytes, bare slik kan vi virkelig komme videre uten å stagnere. Så vidunderlig og ubarmhjertig forskjellige som vi er, ville det være høyst urovekkende om det ikke fantes uro! Da måtte vi virkelig spørre om noe var galt - om noen dominerte og undertrykket de andre så sterkt at bare én mening fikk råde, og alle som tenkte annerledes tiet og bøyde seg i frykt.

La oss bare se på våre egne liv. Var det ikke gjennom kriser og lidelser, var det ikke gjennom perioder da vi sloss med oss selv og virkelig lot de motstridende krefter i oss strides - var det ikke gjennom dem at vi kom videre og vokste som mennesker?

Ta en liten enhet som familien. Det er da naturlig at det utkjemper noen kamper der, mellom voksne og barn, barn og barn og voksne og voksne. Det må til for at vi skal komme nær hverandre og samtidig bevare selvstendighet, respekt og forskjellighet. Poenget er bare hvordan en skal komme helskinnet gjennom uten å lide skibbrudd - hvordan en klarer å ri stormene av. For stormene - de kommer.

Noen av oss er dyktigere sjøfarere enn andre. Men noen av oss lider

også skibbrudd, og det mer enn én gang. Like fullt lever vi hele tiden i Herrens tid, og ofte kommer vi Herren nærmere nettopp i havsnød og redning. Fordi vi da erfarer at vi holdes i Herrens hånd også når vi forliser. Den hånden slipper oss aldri. Så kan vi trøstig fortsette å bekjenne Herrens år . . .

Det gjelder livet igjennom, på jobben, i nabolaget, i familie, blant venner og i samfunnslivet: Det er gjennom meningsbryting og uro vi kommer videre, det er slik vi får nye impulser og kan bygge noe sammen med dem som tenker annerledes og vil ting annerledes.

Selvfølgelig gjelder det også Kirken. Og heldigvis feiles det også her. Jeg beklager ikke at det syns. Dårlig reklame for Kirken, javel. Men hva slags kirke er det vi vil reklamere for? Glansbildekirken som ikke har plass for levende mennesker og syndige kryp? Det ville være meget å beklage om vi hadde en kirke - katolsk eller luthersk eller hva det måtte være - som utad var så plettfri og glatt at de skibbrudne ikke våget å nærme seg. Hvor er det bankende hjerte i et glatt hus der alle sier og mener det samme - eller holder kjøft i frykt? Hva slags hjem ville det være?

Det er dette urolige hus med så himmelsprikkende forskjellige mennesker som er vårt levende fellesskap. I dette hjemmet vårt trækker vi på hverandre i uforstand - og av og til i selvhevdende ondskap - vi gråter og skjennes. Men la oss håpe at vi gjennom det lærer å komme nærmere hverandre og respektere hverandre i kjærlighet. Med antipatier og sympatier og ubegripelig uenighet. Vi får bare prøve å oppføre oss skikkelig overfor hverandre, og be om tilgivelse når vi bommer.

Så la oss humpe urolig videre som best vi kan i all uenighet - i det velsignede Herrens år 1988!

Kristins søster